

FISKE VED VRAK

Oversatt og bearbeidet av Egon Sagstad, Fiskeridirektoratet.

Danske fiskere har utviklet en fiskemetode som består av settegarn for utnyttelse av fiskekonsentrasjonene som finnes i nærheten av vrak. Fangstene er vesentlig av torsk og det sies at fangstene er opp til 4 ganger så meget som fra et tilsvarende fartøy som bruker den normale snurrevadmetode i Nordsjøen. Denne opplysning kommer fra The British White Fish Authority som har foretatt fiskeundersøkelser og som har overlevert sine erfaringer til britiske fiskeskippere.

Det har lenge vært kjent at fisk samler seg rundt vrak hvor de finner beskyttelse mot plyndrere og hvor større fisk ernærer seg på disse mindre fiskene og på muslinger og snegler som er veldig utbredt på disse vrakene. Trålere har bestandig unngått vrak av innlysende årsaker og bare håndsnøre har vært en effektiv fangstmetode tidligere.

UTVIKLING AV REDSKAPER

Den danske metode er blitt anvendelig som et resultat av teknisk utvikling i utstyr — bruk av sonar til å lokalisere vrakene og nylon settegarn som er mindre utsatt for skade dersom de henger seg fast i vraket. En annen faktor er tilgjengeligheten av kraftblokker for innhiving av settegarn for å gjøre arbeidet lettere og hurtigere. Fartøyene varierer fra 40—70 fot og har i alminnelighet en vribar propeller med brokontroll, et mannskap på 4 mann og skipper er alminnelig.

Settegarnene har en overtelle på 50 favner ca. 8½ omfar og en dybde på 1,6 favn. Innskytingsforholdet er omkring 55%. Stålringer med 8" diameter eller blytelne er brukt som søkk og plastringer løfter overtellen for å holde garnene loddrett. Hver båt fører ca. 150 garn og hvert garn koster ca. kr. 800,—. Normalt legges 3 garnsetninger med 5 garn i hver på hvert vrak. Omkring 80 garn settes hver dag. Som alminnelig praksis er hver ende av garnsetningen forankret, og med en bøye som markerer ankeret og tjener til å få tak i garnet og hale det inn igjen.

Det meste av fisket foregår i god avstand fra kysten, bort fra sterke tidevannstrømmer som ville få garnene til å ligge horisontalt og således fiske mindre.

Dybde opp til 100 meter.

FORSØK OG DEMONSTRASJONER

WFA sine fiskeforsøk og demonstrasjoner ble utført på en leiet snurrevad-tråler, den 66 fot store «Pathfinder» med eier og skipper Robert Mainprize.

Hovedmotoren er en 230 HK Gardner diesel og styrehusutstyret inkluderer en Decca Navigator og Track Plotter, Decca 914 radar, Kelvin Hughes MS44 ekkolodd med BLI scale expander, og en Wesmar sonar med crt utgave (billedrør, scope). Før forsøkene gjorde fiskebas Terry Whitley en tur med den danske garnbåten «Torino» for å lære teknikken og han, sammen med fiskerikonsulent Howard Wright som også er fra WFA, ledet forsøkene. Disse ble til å begynne med utført i nærheten av Whitby p.g.a. dårlig vær hvor en øvde seg i å sette og hale inn garnene. Senere ble forsøkene utført utenfor Scarborough.

LOKALISERING AV VRAK

Et vrak (kjent) ble lokalisert av Decca og radar fastsettelse ble fulgt av sonar søking idet en brukte 400 fots område og 30 gr. helning på Wesmaren. Så snart som vraket viste seg på scopet seilte fartøyet over det til ekkoloddet viste at vraket var 3 favner høyt i 18 favner dyp. Deretter nærmet en seg langsomt på tvers av strømmen og garnene ble satt ut ca. 90 m fra vraket, bedømt på Sonarskalaen. Utsetting ble funnet best utført over hekken — anker og bøye, deretter en setning bestående av 3 garn med en total lengde på 150 favner fulgt av det andre ankeret og bøye. På denne måten ble garnene korrekt lagt over vraket som vist på diagram.

Innhiving ble utført neste morgen og bøyen funnet uten vanskelighet til tross for dårlig sikt. En kraftblokk AF 19 tommer som var montert akter var blitt tilpasset innhiving av garn ved å fylle inn v-gropen på skiven med tau og dekke med gummiplate. (Danske garnbåter bruker styrbord side for inn- og utsetting og bruker en mindre kraftblokk for innhiving.)

GARN SOM HAR SATT SEG FAST OG SKADET

En må regne med at garn blir hengende fast i vrakene, men erfaring har vist at de i alminnelighet kan løsgjøres ved en liten bevegelse forover, og akterover mens en hiver på overtellen med kraftblokken. I alminnelighet er der litt skade på garnene, men da de er laget av nummererte stykker med garnlin kan et skadet stykke lett skiftes ut med et nytt.

WFA sier at vrakfiske kan utføres av forholdsvis små fartøyer, 40 fot og oppover. Til å begynne med er det ikke nødvendig å kjøpe et fullt sett på minst 100 garn som vil koste ca. kr. 80.000,— men en begynnelse kan gjøres med ca. 10 garn som kan brukes ved siden av fartøyets normale fiske med trål eller snurrevad. Derved kan en bygge opp erfaring og tjene penger på samme tid. Dersom resultater rettferdiggjør utgiftene kan flere garn kjøpes og mere tid brukes til vrakfiske.

SIMRAD HJELPER VRAKFISKE

I bladet Simrad Ekko nr. 27 finnes detaljer om hvordan danske fiskere bruker Simrad SL sonar for torskefiske over og nær vrak. I Nordsjøen finnes mere enn 1000 vrak og spesielt er de gamle vrakene dekket med snegler og skjell som tiltrekker en stor mengde torsk.

De danske fiskerne bruker Simrad sonar for å se om der er fisk ved vraket, hvor meget fisk der er og på hvilken side fisken er. Hvor der er meget fisk setter en 15—20 garn mens en andre steder kanskje bare setter 5 garn.

Når vraket og dets tilhørende fiskebestand er blitt lokalisert, fastslår fiskerene først hvilken vei strømmen går. Deretter går de opp i strømmen og setter den første setning av garn over vraket, deretter de 2

andre, en på hver side av vraket. Der er endel variasjon til denne metoden avhengig av strømmens styrke. For eksempel når en fisker i den Engelske Kanal, settes garnene litt lenger bort fra vraket.

Avstanden av garnene fra vraket kan sees på sonaren, og fiskerne kan også se om den første setning av garnene er i riktig posisjon eller om neste setning bør settes litt lenger borte. En stor fordel ved bruk av sonar er at fiskerne kan fiske døgnet rundt. Før en begynte med sonar til vrakfiske brukte en kun Decca Navigator og ekkolodd, men Decca Navigator var ofte upålitelig om natten i Nordsjøen slik at fiskefartøyene kunne seile i timevis uten å finne et vrak.

Simrad sonar er populær blant danske fiskere og i Hvide Sande, en av Danmarks mindre fiskehavner, er der nå 40 kuttere som bruker Simrad sonar med stor suksess i vrakfiske.

Garnene som ble brukt under WFA forsøkene var av polypropylene mens endel danske fiskere bruker nylon. Prisen er av vesentlig betydning. Passende garn kan skaffes fra de fleste garnfabrikanter som torskegarn eller lignende, men standardmetoden for søkk på undertelnen er anvendelse av blytelne. Bruken av 8'' stålringer slik som danskene bruker vil gjøre det lettere å frigjøre garnene dersom de setter seg fast, da ringen selv kan huke seg fast i vraket og en lett stopper kunne kuttes med den følge at en ring går tapt mens en kanskje unngår en rift i garnet.

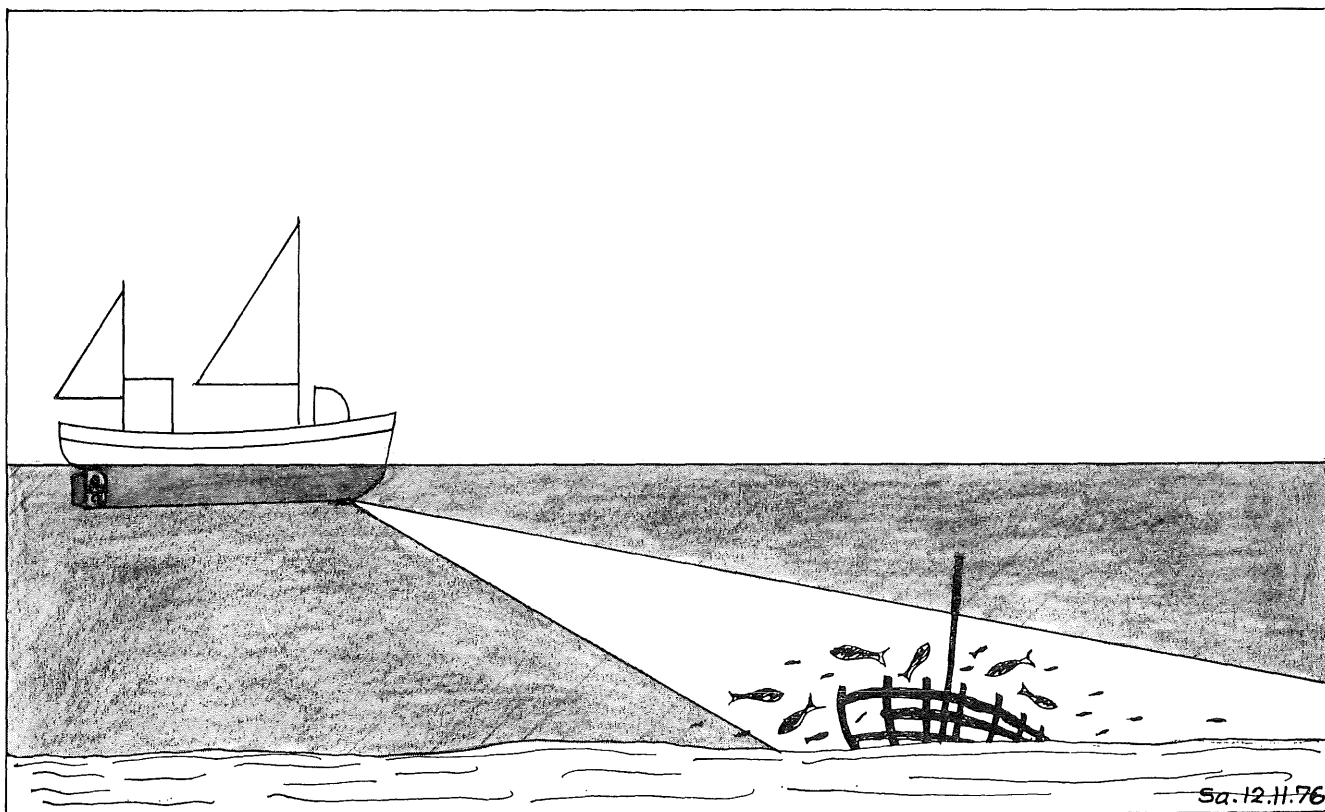

Fig. 1. Søkning etter vrak. Simrad SL Sonar innstilt i 250 meters området, bred stråle, skråttillet nedover.

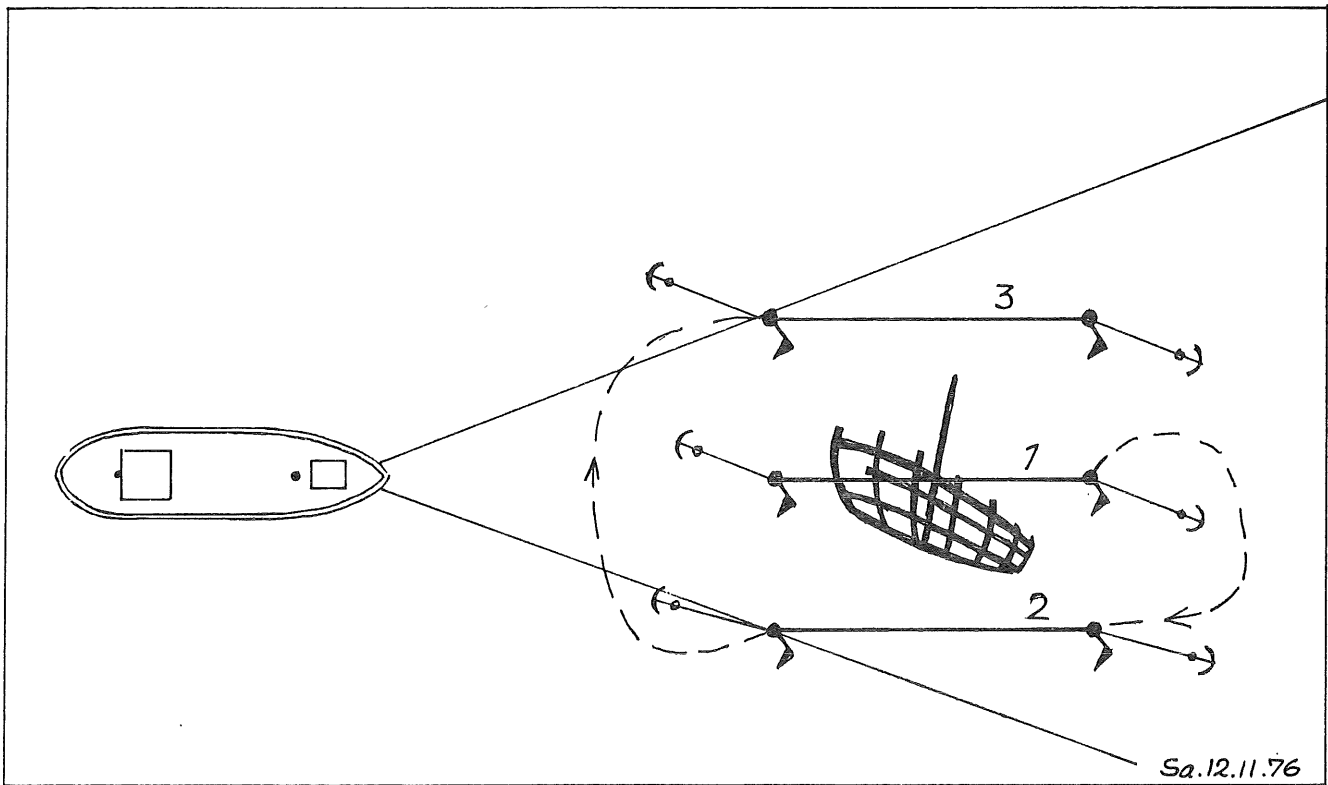

Fig. 2. Vraket er funnet. Første garnsetning settes tvers over vraket og deretter dreies til styrbord og den andre garnsetningen settes. Videre over til andre siden av vraket hvor den siste eller 3. garnsetning settes.

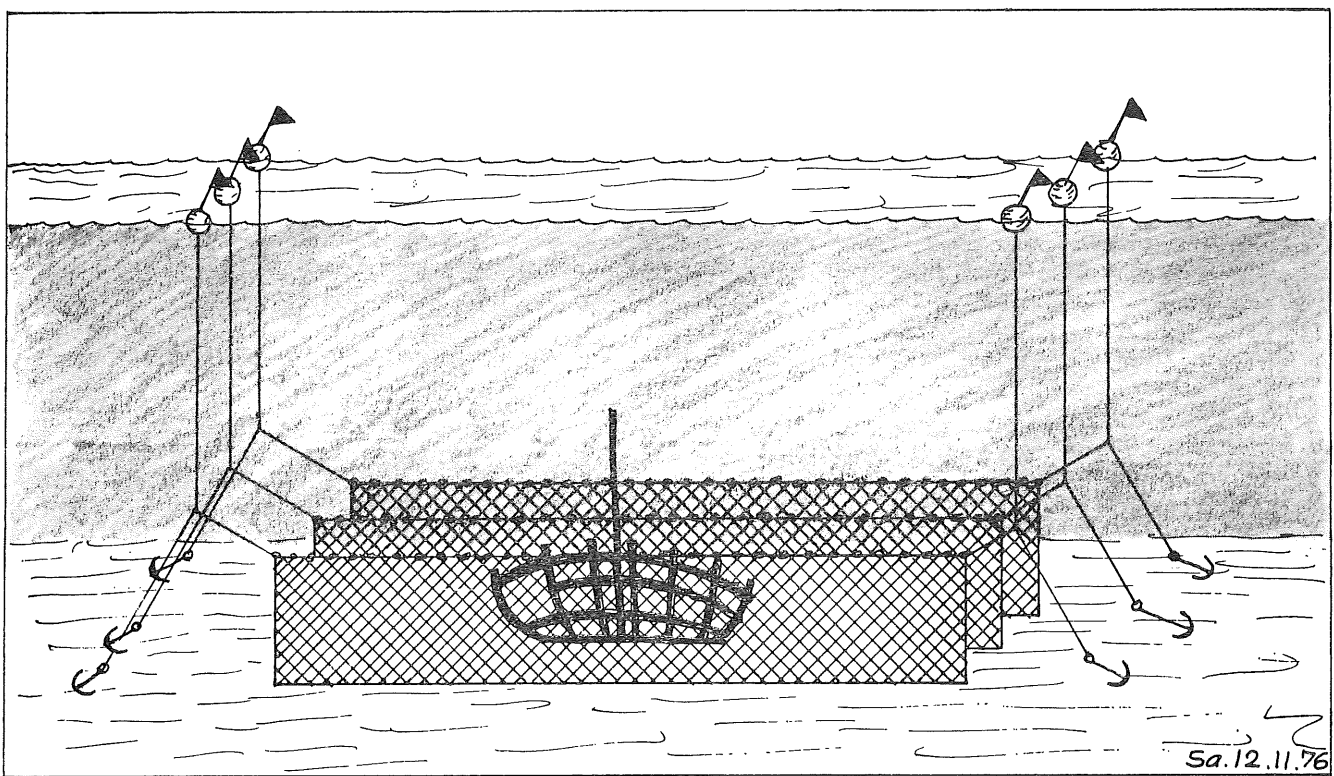

Fig. 3. Skisse som viser hvordan garnene er plassert over og ved vraket.